

Projectplan Uitvoering Quickwins 2015

Masterplan Appelscha

Gemeente Ooststellingwerf

Versie d.d. 28 mei 2015

Inhoudsopgave

- 1. Introductie**
- 2. Masterplan Appelscha**
- 3. Mogelijke projecten voor 2015**
- 4. Uitwerking per project**
- 5. Selectie projecten**
- 6. Investering**
- 7. Aanpak, planning en organisatie**

1. Introductie

Voor u ligt het projectplan “Uitvoering Quickwins 2015”. Dit projectplan geeft inzicht in de manier waarop nog dit jaar enkele projecten in Appelscha uitgevoerd worden. Per project wordt het doel geschetst, het nut en de noodzaak, de opzet, de financiën, eventuele risico’s en bijbehorende beheersmaatregelen en betrokken partners. Gezien de samenhang tussen de projecten en hun bijdrage aan de lange termijnstrategie voor Appelscha starten we met het schetsen van het grotere geheel: het Masterplan Appelscha.

De titel Masterplan Appelscha wordt al sinds 2013 intern gebruikt als kader voor de investeringen in recreatie en toerisme rond Appelscha. Met het aflopen van de Bestuursovereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha ontstond behoefte aan een overkoepelend kaderplan. De term “Masterplan” is gekozen in analogie met het Friese Meren Project. Onder deze titel werden voor watersportkernen investeringsplannen uitgevoerd en mede gefinancierd door de provincie. In zijn huidige vorm is het “Masterplan Appelscha” niet meer dan een interne ambtelijke notitie, die niet formeel is vastgesteld. Met de herontwikkelingsvraag voor Appelscha Hoog, en de daarmee samenhangende wens om de vrijvallende financiële bijdrage van de provincie te borgen, is de behoefte ontstaan aan een formeel vastgesteld document. De contouren staan inmiddels in de steigers en deze worden de komende maanden samen met onze partners verder uitgewerkt. Vervolgens wordt het Masterplan Appelscha ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Vooruitlopend hierop kan op korte termijn gestart worden met de uitvoering van de in dit projectplan opgenomen quickwins. Dit omdat:

- deze quickwins de dragers vormen van het concept Masterplan;
- deze quickwins ook op zich zelf staand goede maatregelen zijn die essentieel zijn voor de verdere toeristisch recreatieve ontwikkeling van Appelscha;
- het beschikbare budget noodzaakt tot uitvoering op korte termijn, anders komen deze gelden mogelijk te vervallen.

Zo werken we van klein naar groot. In feite werken we als een hink-stap-sprong richting de toekomst. Het moment van de Culturele Hoofdstad in 2018 vormt hierin zowel een kans als een ijkmoment. Wij kiezen er voor om projecten met een CH2018 betekenis prioriteit te geven bij het benoemen van speerpunten.

2. Masterplan Appelscha

Masterplan Appelscha is de integrale ruimtelijke-economische strategie voor de recreatief-toeristische ontwikkeling van Appelscha en omgeving. Met het Masterplan worden enerzijds de nog lopende onderdelen van de Bestuursovereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha geborgd en uitgevoerd, en anderzijds de investeringen optimaal verzilverd door een verbreding van strategie, inhoud, plangebied en partners.

Ambitie

De gemeente Ooststellingwerf heeft de ambitie om Appelscha binnen 10 jaar in de top 10 van nationale toeristische attracties te positioneren. Met het Masterplan Appelscha beogen we:

1. De nog lopende maatregelen uit de Bestuursovereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha te borgen en uit te voeren conform diverse projectplannen en bestuurlijke afspraken. De maatregelen die voortgezet worden in het Masterplan zijn: Boerestreek (maatregel 1), Bosberggebied (5), Dag- en verblijfsrecreatie/Appelscha Hoog (7), Buitencentrum/Nat.Park(8).

2. Investerings optimaal te verzilveren. Masterplan Appelscha verbreedt de strategie van de Ontwikkelagenda Appelscha en voegt daar een economische component aan toe.
3. Het werkgelegenheidsaandeel in de toeristische sector de komende 10 jaar uit te bouwen van 13% tot 20%. Het behouden en stimuleren van de recreatie in en rondom Appelscha is een belangrijke pijler in het ruimtelijke en sociaaleconomische beleid van de gemeente Ooststellingwerf.
4. De beleidsmatige en bestuurlijke status van provinciale 'recreatieve landkern' te verkrijgen. De economische betekenis van Appelscha en omgeving naar het niveau brengen van het provinciaal beleid Top Attractie Fryslân, waarin wordt aangestuurd op het verbreden van het toeristisch product van Friese Meren en Wadden naar landrecreatie. Appelscha wordt de belangrijkste provinciale Landkern, vergelijkbaar met de Watersportkernen in het Friese Merengebied, waar ook Masterplannen voor ontwikkeld zijn.

Urgentie

De afgelopen jaren is veel in dit gebied geïnvesteerd, maar de vruchten worden nog maar ten dele geplukt. Nu op de lauweren rusten is geen optie. Mede vanwege deze recente ontwikkelingen:

- Appelscha Hoog moet een alternatieve invulling krijgen i.p.v. de beoogde recreatieplas.
- Het buitencentrum heeft in 2 jaar tijd nog geen grote sprong kunnen maken.
- De bewinkeling in het centrum van Appelscha bevindt zich in een neergaande spiraal.
- De ondernemers van Appelscha komen moeizaam tot vervolginvesteringen: het ontbreekt - uitzonderingen daar gelaten - aan initiatief, aan kapitaal en aan samenwerking. De versnipperde verenigingsstructuur staat de slagvaardigheid en de samenwerking van ondernemers in de weg.

Aanpak

De aanpak start vanuit de basis. We bouwen voort op de projecten uit de Bestuursovereenkomst Appelscha vanuit de gedachte dat dit belangrijke trekkers zijn: Boerestreek/Bosberg, het Buitencentrum, de locatie Appelscha Hoog en voegen daar het centrum van Appelscha aan de turfroute als vierde plek aan toe. Vervolgens zetten we in op de onderlinge verbindingen tussen deze projecten (ruimtelijk en economisch). We vullen aan waar nodig (ontbrekende schakels) en zetten in op verzilveren (euro's laten renderen).

Inzetten op de verbinding betekent ook het versterken van positie van Appelscha als 'recreatieve landkern' versterken en daarmee de verbinding leggen met andere recreatieve kernen in Fryslân. Appelscha als schakel tussen Fryslân en Drenthe. Maar bovenal, investeren we in de verbinding tussen ondernemers en verenigingen onderling. Dit doen we vanuit de randvoorwaarde: hospitality als uitstraling; ontwikkelen van houding en gedrag van ondernemers en gemeente naar bezoekers.

Aldus werken we in 10 acties richting de top-10 positie van Appelscha, in willekeurige volgorde:

1. Boerestreek/Bosberg: fysieke afronding van de herinrichting van de Boerestreek, de puntjes op de i en de laatste losse eindjes, het bosberggebied verder uitbouwen als trekker (i.c.m. hoogste punt van Fryslân).
2. Appelscha Hoog: de komende jaren inzetten als evenemententerrein richting Culturele Hoofdstad 2018, werken aan een lange termijn strategie.
3. Buitencentrum: participeren in de herstructurering van het Buitencentrum (i.c.m. landmark N381).
4. Verbindingen tussen deze strategische plekken: tussen Boerestreek-Buitencentrum, Boerestreek-Appelscha Hoog, Boerestreek - centrum).
5. Multifunctionele verbinding realiseren tussen het DrentsFrieseWold en Fochteloërveen
6. Verbinding van ondernemers & instanties: optimaliseren ondernemerschap (nieuw elan, nieuwe trekkers, samenwerking), wellicht in de vorm van een coöperatie, met gemeente, SBB, ondernemingen als deelnemer/lid/aandeelhouder.

7. Appelscha positioneren als poort tussen Fryslân en Drenthe, tussen het DrentsFriesewold en Fochteloërveen (promotie, marketing en organisatie). Appelscha in de top 10 van nationale attracties) voor natuur, cultuur en outdoorrecreatie (inclusief fietsen/MTB, kano, kunstroutes e.d.).
8. Nieuwe trekkers naar Appelscha (structureel of tijdelijk/evenementen) CH 2018.
9. Hospitality offensief (zowel harde als zachte component).
10. Centrum: nieuwe impuls voor (winkel)centrum Appelscha i.c.m. benutten Turfroute.

3. Mogelijke projecten voor 2015

Inmiddels is een shortlist opgesteld met projecten die allen voortkomen vanuit het Masterplan. Deze focussen enerzijds op het investeren in verbindingen en anderzijds op het investeren in trekkers. De mogelijke quickwins voor 2015 zien er als volgt uit:

Investeren in verbindingen:

1. Verbinding Boerestreek - Appelscha Hoog (fietspad langs Hildenberg en verbreden Hildenberg en kruisingen opknappen)
2. Verbinding Boerestreek - Buitencentrum (aantrekkelijke recreatieve verbinding over de es/duurzaam vervoer)
3. Verbinding Boerestreek - Centrum/turfroute (aantrekkelijke route voor recreanten/fietsers e.d. ontwikkelen)
4. Verbinding DrentsFriesewold en Fochteloërveen (verkennen mogelijkheden multifunctionele recreatieve/ecologische/landschappelijke verbinding)

Investeren in trekkers:

5. Vervangen uitkijktoren op de Bosberg
6. Culturele dooradering van het landschap (beelden van Mader, landschapskunst)
7. Evenementen Culturele Hoofdstad 2018 Appelscha Hoog (voorbereiding evenemententerrein, investering boerderij tbv toekomstige bestemming)

Onderstaand is een uitgebreide beschrijving per project te vinden. Per project wordt het doel geschetst, het nut en de noodzaak, de opzet, de financiën, eventuele risico's en bijbehorende beheersmaatregelen en betrokken partners.

1. Verbinding Boerestreek - Appelscha Hoog

Doel

Verbinding Boerestreek - Appelscha Hoog (fietspad langs Hildenberg en verbreden Hildenberg en kruisingen opknappen). Het opwaarderen van deze verbinding betekent naast het op korte termijn investeren in een nieuwe fietsroute ook het investeren in landschappelijke kwaliteit en het faciliteren van kleinschalige trekkers en pleisterplaatsen (galeries, (omgevings)kunst, theetuin, BenB faciliteiten, oriëntatiepunten).

Nut en noodzaak

Door de recreatieve ontwikkelingen zal het verkeer in het hoogseizoen toenemen. Dat is ook het seizoen waarin veel fietsers van het wegennet van Appelscha gebruik maken. De verwachting is dat op relatief smalle wegen en onoverzichtelijke kruispunten het fietsverkeer hinder ondervindt van het autoverkeer en het autoverkeer onderling van elkaar (passeren van rijdende en geparkeerde voertuigen).

De investering in dit verkeersonderdeel is van groot belang voor de recreatief-toeristische ontsluiting, ongeacht de ontwikkeling van Appelscha Hoog. Echter, met de mogelijke invulling van Appelscha Hoog als evenemententerrein is het extra van belang dat Appelscha Hoog verbonden wordt in het recreatieve netwerk rond Appelscha. Het functioneren van dit evenemententerrein voor kunst en cultuurmanifestaties valt en staat met een goede bereikbaarheid vanaf de Boerestreek als toeristisch-recreatieve uitvalsbasis van de landkern Appelscha.

Opzet

Maatregelen zijn:

- nieuw fietspad langs de Hildenberg;
- verbreden van de Hildenberg door middel van bermverharding;
- herinrichting van de kruispunten Hildenberg-Bosberg, Hildenberg-Tilgrupsweg en Tilgrupsweg-Drentse weg door middel van bv. een plateau;
- upgraden en uitbreiden van het parkeerplaats bij het zwembad

Financiën

Raming bedraagt 250.000,--

Aanvullend hierop heeft de provincie Fryslân voor de aanleg van het fietspad een bijdrage vanuit de BDU toegekend van maximaal € 40.000,--. Totale investering derhalve 290.000,--.

Risico's en beheersmaatregelen

Grondaankoop

Tijdsdruk

Periode van uitvoering (winter)

Partners

Provincie, Staatsbosbeheer, omliggende recreatiebedrijven (Roggenberg, zwembad, Hildenberg e.d.)

2. Verbinding Boerestreek - Buitencentrum

Doel

Verbinding Boerestreek - Buitencentrum (aantrekkelijke recreatieve verbinding over de es/duurzaam vervoer)

Nut en noodzaak

Bij het bezoekerscentrum komen jaarlijks ruim 150.000 bezoekers. Deze willen wij op een innovatieve wijze verbinden met Appelscha, de Boerestreek. Het zet Appelscha weer op de kaart als vernieuwend recreatie gebied. Draagt bij aan de reuring in Appelscha en biedt kansen voor horeca en ondernemers. In de toekomst willen wij deze duurzame verbinding uitbreiden richting Fochteloerveen, Drentsfriese Wold, Oosterwolde en Appelscha Centrum. Het kan zelfs de start zijn van een nieuwe verbinding tussen de dorpen in Ooststellingwerf en de kern, Oosterwolde. Dit geeft een impuls aan de leefbaarheid van onze dorpen.

Opzet

Mogelijkheid om automatische, elektrische voertuigen te laten rijden over bestaande infrastructuur. Dit wordt een 'lijndienst' tussen BS en BC. Eind van dit jaar vindt een pilot plaats tussen Ede en Wageningen. Via de werkgroep 'Dutch Roads' gebruiken wij de ervaring en kennis om versneld een definitieve inrichting te realiseren in Appelscha vóór 2018. Samen met wegbeheerder en RDW wordt dit jaar een eerste opzet gemaakt om te komen tot een proef in 2016. Op 17 oktober staat een demodag gepland op een afgesloten parkeerterrein nabij de Boerestreek.

Aanvullende optie: doortrekken van het betonfietspad Kraaiheidepollen tot de Kloosterweg.

Financiën

Raming voor infrastructurele werken tussen Boerestreek en Buitencentrum: 150.000

PM: Aanschaf voertuigen en mogelijk aanpassing infrastructuur

PM: onderdeel doortrekken van het betonfietspad Kraaiheidepollen tot de Kloosterweg.

Risico's en beheersmaatregelen

Wet- en regelgeving, aansprakelijkheid en inpassing in bestaande verkeerssituatie

Partners

Landelijk: TNO, RDW, ministerie, CROW,

Lokaal: SBB, gemeente, provincie

3. Verbinding Boerestreek - Centrum

Doel

Verbinding Boerestreek - Centrum/turfroute. Deze strategische verbinding zal voor toeristen en recreanten een aantrekkelijke en comfortabele verbinding moeten vormen tussen het winkelcentrum en de passantenhaven van Appelscha aan de waterzijde en de Boerestreek aan de landzijde. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar het recreatieve fietsverkeer.

Nut en noodzaak

De Boerestreek is voor Appelscha een centrale toeristische trekker en de belangrijkste uitvalsbasis voor "landrecreatie". De Boerestreek en het centrum/turfroute zijn voor recreanten niet op een aantrekkelijke manier met elkaar verbonden. Hierdoor vindt er te weinig uitwisseling plaats tussen bezoekers van de beide gebieden. Een goede en aantrekkelijke verbinding vanaf Appelscha met de Boerestreek is een extra motief voor vaarrecreanten om af te meren en het achterland te bezoeken. Andersom zullen bezoekers aan de Boerestreek makkelijker het centrum kunnen aandoen. Een verbeterde synergie tussen beide gebieden zal leiden tot een verlenging van de verblijfsduur en een toename van consumptieve bestedingen in de beide gebieden

Opzet

De Van Emstweg vormt de rechtstreekse verbinding tussen Appelscha Centrum en de Boerestreek. Andere mogelijkheid is via de Bruggelaan en het recreatieve pad van de Boerestreek richting de Steegdenhal. Vooralsnog is gekeken naar een mogelijke herprofilering van de Van Emstweg.

In het centrum van Appelscha takt de Van Emstweg aan ter plaatse van een markante knik in het kanaal direct bij het winkelgebied van het dorp. Ter plaatse van de Boerestreek takt de van Emstweg direct aan op de nieuwe ovonde, een belangrijk toeristisch knooppunt dat niet alleen de Boerestreek maar ook het merendeel van het aantrekkelijke groene achterland ontsluit (Bosberg, Appelscha Hoog, Hildenberg). De Van Emstweg is een brede groene woonstraat met enkele voorzieningen. De weg kan opnieuw worden geprofileerd. De huidige weg (6 meter breed, uitgevoerd in betonsteen) is slecht van kwaliteit. De weg is zeer onvlak en het betonmateriaal is versleten. De weg kan worden omgebouwd naar een wegprofiel met een middenstrook van gebakken klinkermateriaal en fietssuggestiestroken van bruinrode gestorte beton. Hierdoor wordt de Van Emstweg een uitermate comfortabele fietsverbinding. De betontegels van de trottoirs worden vervangen door zogenaamde dubbelklinkers (beton met een toplaag van natuursteengranulaat). Hierdoor wordt het beeld kleinschaliger en hoogwaardiger. Deze dubbelklinkers worden ook bij de inritten toegepast. Langs de gehele lengte van de weg worden als kantopsluiting overrijdbare plateaubanden aangebracht. Hierdoor ontstaat een rustig wegbeeld dat niet door inritconstructies wordt onderbroken. Langs de

erfgrenzen van de voortuinen worden nieuwe beukenhagen geplant, waardoor een eenduidiger, groener en rustiger inrichtingsbeeld ontstaat.

Financiën

De raming voor een volledige herprofilering van de Van Emstweg bedraagt 700.000,--

Risico's en beheersmaatregelen

Draagvlak aanwonenden.

Partners

Aanwonenden, ondernemers, centropartijen en Boerestreek partijen

4. Verbinding DrentsFrieseWold en Fochteloërveen

Doel

Het verkennen van de mogelijkheden om samen met alle partijen in het gebied een multifunctionele recreatieve/ecologische/landschappelijke verbinding te realiseren tussen het Drents Friese Wold en het Fochteloërveen.

Van Ecologische naar Multifunctionele Verbindingszone

Op de EHS-kaart staat de verbinding Drents Friese Wold- Fochteloërveen als te realiseren Ecologische Verbindingszone (EVZ). Er is echter geen budget beschikbaar voor realisatie. De provincie legt de uitvoering bij andere partijen in het gebied neer, en wil faciliteren waar zich kansen voor realisatie voordoen. Initiatieven van onderop worden hierbij hoog gewaardeerd. Binnen de landbouw in dit gebied bestaan echter grote reserves voor de realisatie van ecologische verbindingzones.

Voor de gemeente is dit gebied in meerdere opzichten van bijzonder belang:

- Recreatie; het Fochteloërveen is onvoldoende in beeld van recreanten die de omgeving van Appelscha bezoeken. Door dit gebied meer bekendheid te geven en de route erheen aantrekkelijker te maken kan het toeristisch aanbod van Appelscha verder worden versterkt.
- Landschap; het regionale landschapsbeleidsplan ZO-Friesland wordt nu geactualiseerd. De insteek van Ooststellingwerf is om de prioriteit voor landschapsbehoud en ontwikkeling te leggen in gebieden die landschappelijk hetzij nog goed herkenbaar zijn hetzij voor recreanten interessant (bij voorkeur allebei). De uitvoering van het beleid zal grotendeels in handen gelegd worden van ondernemers (landbouw!) en particulieren in het buitengebied;
- Natuur. Vanuit de gemeenteraad wordt met enige regelmaat gewezen op het belang om deze EVZ te realiseren. Recent is vanuit de lokale politiek een initiatief gestart om de biodiversiteit in de randzone van het Fochteloërveen te bevorderen (mascotte Korhoen).

Het onlangs vastgestelde biodiversiteitsbeleid van de gemeente Ooststellingwerf biedt aanknopingspunten om particulieren te benaderen om delen van hun erf in te richten ten behoeve van bepaalde diersoorten. Voor het bermbeheer en gemeentelijk groen omvat het maatregelen ten behoeve van insecten, vleermuizen en reptielen. Dit beleid kan met voorrang in de verbindingzone worden ingezet. Recent is ook aandacht gevraagd voor het verbeteren van het leefgebied van de otter die zich recent gevestigd heeft bij Ravenswoud.

Daarnaast zijn er initiatieven van recreatieondernemers die gekoppeld kunnen worden aan versterking van natuur- en landschap. In de agrarische sector wordt gewerkt aan het opzetten van collectieven voor agrarisch natuurbeheer die gefinancierd worden vanuit het Europese landbouwbeleid. Het gebied tussen Appelscha en het Fochteloërveen is in beeld voor de ontwikkeling van 'droge dooradering'. Dit betreft aanleg en beheer van singels en houtwallen met schrale/bloemrijke randen en dergelijke.

In het project Appelscha Hoog zou een (klein) deel van de beoogde EVZ worden aangelegd als multifunctionele natuurlijke oever. Nu de aanleg van de recreatieplas niet doorgaat kan gekeken

worden welke alternatieven er zijn waarbij naast de recreatieve waarde ook de ecologische verbindingswaarde wordt betrokken.

Kortom; er zijn meerdere ontwikkelingen in dit gebied die elkaar recreatief, landschappelijk, landbouwkundig en ecologisch kunnen versterken.

Nut en noodzaak

Appelscha is de poort naar zowel het Drents Friese Wold als het Fochteloërveen. Een verbinding tussen beide parken ontbreekt. Door tussen het Fochteloërveen en het Drents Friese Wold te investeren in natuur- landschapsbouw en een netwerk van kleinschalige recreatieve verbindingen wordt Appelscha sterker “ingevlochten” in het zeer aantrekkelijke buitengebied. De functie van Appelscha als poort, c.q. uitvalsbasis naar deze beide natuurgebieden wordt daarmee versterkt.

Nu is het gebied tussen Appelscha en het Fochteloërveen voor een groot deel open en weinig gevarieerd, wat niet uitnodigt om dit gebied te voet of per fiets te verkennen. Ook voor dieren zijn er grote oppervlakken die qua vegetatie soortenarm zijn en daarom niet uitnodigen tot verkenning. Voor recreanten kan de ruimtelijke kwaliteit worden versterkt door het realiseren van een wandel en-of fietsverbinding die landschappelijk en qua natuurwaarden fraai oogt, en waar leuke details te zien zijn. Voor verschillende diergroepen als zoogdieren en vlinders zou het gebied beter passeerbaar moeten worden. Dit betekent ook dat de zone om het dorp Appelscha heen moet liggen. Waar nodig worden faunapassages aangelegd of versterkt .

Alle grondeigenaren in het gebied, gemeente, waterschap, boeren en particulieren worden benaderd met het verzoek mee te doen aan het vormgeven van de verbindingszone. Dus de kwaliteitsverbetering betreft zowel bermen, watergangen, particuliere erven als agrarisch gebied. In combinatie met een goede informatievoorziening over deze verbinding zou een dergelijke multifunctionele zone een prachtige uitbreiding zijn van recreatiekern Appelscha.

Opzet

In de provincie Drenthe is recent een verkenning uitgevoerd naar alternatieve realisatie- en beheerstrategieën voor ecologische verbindingszones wat geresulteerd heeft in een procesaanpak waarbij alle grondeigenaren in een gebied betrokken worden. Deze aanpak is ook voor de verbinding Drents-Friese Wold- Fochteloërveen goed bruikbaar.

De eerste stap is het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek waarin onderzocht wordt welke partijen in het gebied actief zijn en wat hun wensen en mogelijkheden zijn voor de inrichting en het gebruik van de verbindingszone. Uit dit onderzoek moet blijken of er voldoende draagvlak en ambitie onder de betrokken partijen. Ook wordt onderzocht welke verbinding het meest kansrijk is, ten noorden of ten zuiden van Appelscha.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt besloten of er een uitvoeringsplan wordt opgesteld . In het uitvoeringsplan wordt concreet welke maatregelen gekozen worden om de verbinding vorm te geven.

Omdat bekend is dat er veel weerstand is tegen een ecologische verbindingszone ‘oude stijl’ is de wijze waarop dit proces wordt vormgegeven van doorslaggevend belang voor een goed resultaat. ’ Omdat de gemeente tussen de partijen staat is zij de aangewezen partij om dit proces te initiëren en aan te sturen. Vanaf het begin wordt serieuze aandacht besteed aan alle belangen en wensen van de verschillende grondgebruikers in het gebied. Hoe het resultaat er uit ziet is in principe open.

Financiën

Als richtbedrag wordt uitgegaan van €20.000 voor het opstellen van een Programma van Eisen en stakeholdersanalyse . Na het opstellen hiervan wordt besloten of er voldoende kansen liggen voor het opstellen van een uitvoeringsplan (go/no go). Voor het opstellen van een uitvoeringsplan is €30.000 begroot. In de bekostiging van eventuele maatregelen die hieruit voort vloeien is nog niet voorzien.

Risico's en beheersmaatregelen

Het risico is dat uit het haalbaarheidsonderzoek komt dat er zo weinig animo is om de verbinding vorm te geven dat er noch voor recreanten, noch voor natuur en landschap maatregelen van betekenis mogelijk zijn. Dit risico is te overzien. Er liggen op dit moment zo veel kansen en aanknopingspunten dat dit bij uitstel het moment is om dit haalbaarheidsonderzoek uit te voeren.

Partners

Als gebiedspartners gelden alle grondgebruikers in het gebied, dus boeren, recreatieondernemers, inwoners, gemeente en waterschap, plus alle partijen die op een andere wijze in het gebied actief en betrokken zijn (initiatief korhoen). Vanuit beide provincies is (ambtelijke) ondersteuning toegezegd aan het project.

5. Vervangen uitkijktoren bosberg

Doel

Het maken van landschappelijk en architectonisch zeer attractief uitzichtpunt op het hoogste punt van Friesland. De toegankelijkheid voor de minder mobiele recreant zal hier een Unique Selling Point gaan vormen. De ligging van de Bosberg en de Bosbergtoren aan het goed toegankelijke bosbergpad vormt hierbij een uitstekend vertrekpunt.

Nut en noodzaak

Toeristische attractie en uniek in het Noorden: er is slechts 1 natuurlijk hoogste punt. Trekker voor de Boerestreek. Vervanging van huidige, oude toren.

De huidige bosbergtoren is met zijn bouwhoogte van 16 meter en zijn uitstraling van een omgebouwde hoogspanningsmast niet aantrekkelijk en slecht toegankelijk. De te geringe hoogte betekent dat het uitzicht door de omliggende bospartijen wordt verstoord. Een enkelvoudige, steile, ladderachtige trap van 60 cm breed moet de bezoekers verleiden om de top van de toren te bezoeken. De capaciteit van de toren is hierdoor ook sterk begrensd. De plaats van de toren is qua uitzichtmogelijkheden fenomenaal en uniek: er is slechts 1 natuurlijk hoogste punt in het noorden en dat ligt hier! Over grote afstand wordt de toren alzijdig met bos en natuur omringd. Met een bouwhoogte van ca 25 meter zal een nieuwe toren bij helder weer een spectaculair uitzicht over grote delen van de provincies Friesland, Drenthe en Groningen bieden.

Opzet

In een schetsontwerp is een opzet van een cilindrische toren verbeeld. Deze cilinder refereert aan een boomstam. Een 2 meter brede trap slingert rond een cilindrische kern naar boven. In deze kern is een lift ondergebracht. De rustplateaus tussen de trappen zijn uitgebouwd als balkons, die als takstompen uit de hoofdcilinder ontspruiten. Door de glazen balustrades is het visuele contact met de omringende natuur vanaf deze balkons intensief. Op het uitzichtplateau (25 meter hoogte) zijn 3 van deze balkons aangebracht, die ook van een glazen bodem zijn voorzien. In deze balkonbodems zijn kaartgedeeltes van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe gegraveerd. Het uitzicht op de balkons wordt hiermee geografisch ondersteund. De toren is bekleed met schubben cor-ten staal. Hiermee wordt op een abstracte manier het beeld van dennenschors nagebootst. De dragende structuur bestaat uit een staalconstructie. De centrale kern die de liftschacht bevat, kan als één object door een zware helikopter (Chinook van de LMB) worden ingevlogen. Hiermee ontstaat een bijzonder publicitair moment. Rond de liftkern is de constructie in kleine modules opgebouwd en kan deze in het werk worden gemonteerd. Deze werkwijze is gekozen vanwege de lastige bereikbaarheid van de bouwplaats voor groot materieel. Als verlengstuk van het Bosbergpad, wordt een spiraalsgewijs slingerend betonpad over de Bosberg naar de uitzichttoren aangelegd.

Financiën

De raming voor het plaatsen van een nieuwe, hogere, aantrekkelijker toren inclusief aanpassing van het fundament bedraagt 500.000,--.

Risico's en beheersmaatregelen

Vergunningen

Partners

Outdoor, gemeente, ondernemers, op te richten Coöperatie

6. Culturele dooradering landschap

Doel

Culturele dooradering van het landschap (beelden van Mader, landschapskunst, fotoframes)

Nut en noodzaak

Door het landschap rond Appelscha te verfraaien met goed ingepaste beelden en door bijzondere plekken in de vorm van landschapskunst te realiseren, wordt de algehele aantrekkelijkheid van het plangebied vergroot. Het verbindt de dorpen, fiets- en wandelroutes en natuur.

Opzet

Op basis van een landschapsplan waarin ook de maatregelen voor nieuwe routes en landschapsversterking zijn geïntegreerd, worden de locaties voor kunsttoepassingen bepaald. Daar waar een interessante landschappelijke aanleiding is, kan kunst een versterking vormen van de genius loci. Dit kunnen allerhande aanleidingen zijn; uitzichten/doorzichten die om een inkadering vragen, interessant reliëf dat versterkt kan worden, een knooppunt van routes, overgangen tussen landschapstypen, markering van een gebiedsentree, enzovoort. Door een dergelijke aanpak wordt kunst op een vanzelfsprekende wijze onderdeel van het landschap. In het ene geval kan dit een traditioneel beeld of een moderne plastiek op een sokkel zijn, in een ander geval kan een locatie een veel sterkere aanleiding vormen om een ingreep als omgevingskunst of landart vorm te geven.

Financiën

Raming : 65.000,-

Risico's en beheersmaatregelen

Vergunningen

Onderhoud

Strategische plaatsing

Partners

De erven van Mader (zij hebben de beelden in bezit en zoeken een geschikte locatie), grondeigenaren / aanwonenden daar waar de beelden een plek kunnen vinden (oa dorpen, Ecommunity, SBB, Natuurmonumenten), Openstal (aansluiting op kunstroute), CH2018

7. Evenementen Culturele Hoofdstad 2018 Appelscha Hoog

Doel

Realiseren meerdaags verblijf van recreanten door organisatie van evenementen in de aanloop naar en tijdens Culturele Hoofdstad 2018. Locatie Appelscha Hoog en midden in de natuur.

Voor Appelscha Hoog: (voorbereiding evenemententerrein, investering boerderij tbv toekomstige bestemming)

Nut en noodzaak

Evenementen en festivals zijn het nieuwe uitgaan. Richt zich middels thema's op gericht publiek. Goed in te passen in (natuurlijke) omgeving Appelscha. Voorbeelden: ITGWO, Welcome to the Village, etc. Veel bezoekers keren voor weekend, vakantie of midweek terug. Publiek geeft geld uit. Voor het organiseren van culturele publieksevenementen in het kader van CH 2018 is het essentieel dat er op korte afstand van de overige trekkers rond Appelscha een gebied voor publieksevenementen wordt ingericht dat goed bereikbaar is en waar een eenvoudig overdekt bezoekerscentrum kan worden gerealiseerd. Appelscha Hoog biedt deze kans.

Opzet

De locatie "Appelscha Hoog", 28 hectare ten oosten van de Hildenberg, leent zich goed voor de realisatie van een terrein voor culturele evenementen en manifestaties. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Showcase festival in de natuur: openluchttheater, kale duinen, Aekingameer
- Festival op Appelscha Hoog icm Boerestreek
- Minimaal 2 concerten op Appelscha Hoog
- Zorg dat alle verenigingen en ondernemers betrokken zijn bij opzet, invulling en delen in de opbrengsten

In eerste instantie wordt de aanwezige boerderij verbouwd tot een casco situatie waarbij het dak wordt gerenoveerd, modulaire toiletgroepen worden aangebracht en voldoende installatievermogen wordt gerealiseerd voor catering c.a.. De metalen loodsen zullen worden gesloopt. Tevens zal een gedeelte van de weilanden van extra drainage worden voorzien, zodat hier 500 auto's geparkeerd kunnen worden.

Financiën

Voor nu bedraagt de investeringsraming: 175.000,-- ten behoeve van een voorinvestering in terrein en pand. Deze investeringen zijn duurzaam (verhogen de waarde van zowel pand als grond tbv toekomstige verkoop/onderhoud).

Risico's en beheersmaatregelen

Vergunningen

Draagvlak omwonenden en ondernemers

Partners

Verenigingen, sportclubs, ondernemers, horeca, jongeren, provincie, Ch2018

5. Selectie projecten

De voorgaande projectenlijst geeft globaal inzicht in de haalbaarheid van de projecten. Op grond van het aspect tijd en geld is het voorstel om twee projecten uit de lijst niet op de shortlist te zetten:

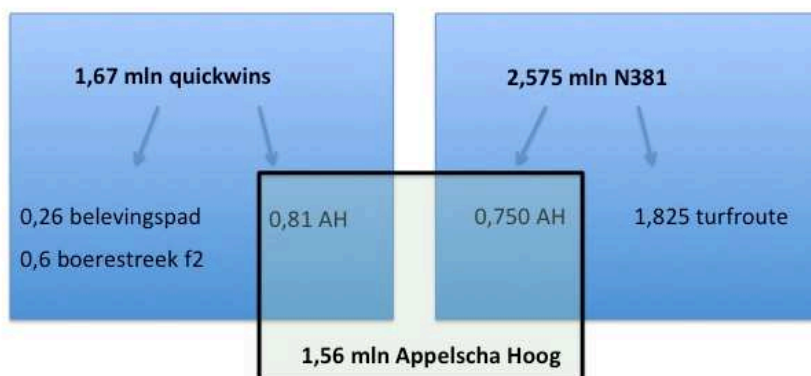
- Nr. 3: Verbinding Boerestreek - Centrum/turfroute. Deze heeft vooralsnog niet de hoogste prioriteit en kent relatief hoge kosten. Deze kan geprioriteerd worden op het moment dat de bestemming van de N381-gelden aan de orde komt.
- Nr. 7: Evenementen Culturele Hoofdstad 2018 Appelscha Hoog. Deze staat hoog op de prioriteit, maar vergt nog enige voorbereiding in proces en planvorming.

De volgende projecten staan daarmee wel op de shortlist:

- Nr. 1 Verbinding Boerestreek - Appelscha Hoog geraamd op 250.000,--
- Nr. 2. Verbinding Boerestreek - Buitencentrum geraamd op 150.000,--
- Nr. 4. Verbinding DrentsFriezeWold en Fochteloerveen geraamd op 50.000,--
- Nr. 5. Vervangen uitkijktoren op de Bosberg geraamd op 500.000,--
- Nr. 6. Culturele dooradering van het landschap geraamd op 65.000,--

De totale raming komt daarmee op: 1.015.00,-- Dit overschrijdt het beschikbare bedrag van 0,81 mln. Aldus kan in overleg met de provincie de meest optimale invulling voor de korte termijn gevonden worden. Zie voor een nadere financiële toelichting het volgende hoofdstuk.

6. Investering

Bijgaand schema geeft het overzicht aan subsidies voor het Masterplan Appelscha: enerzijds 1,67 mln uit de Quickwingelden van de Streekagenda, anderzijds een bijdrage van 2,575 mln uit de hernieuwde Bestuursovereenkomst Gebiedsontwikkeling N381. Een deel hiervan was belegd voor de ontwikkeling van Appelscha Hoog, namelijk 1,56 mln. Met de no-go voor Appelscha Hoog valt dit bedrag vrij voor andere projecten binnen het Masterplan Appelscha. In overleg met de provincie worden hier nadere afspraken over gemaakt.

Voor beide subsidiestromen gelden andere voorwaarden. De quickwingelden zijn aangevraagd voor drie deelprojecten: Boerestreek, Bosberg en Appelscha Hoog. Voorwaarde vanuit deze regeling is dat tussen deze kostenposten onderling geschoven mag worden, er mogen geen nieuwe kostenposten worden ingebracht. De projecten op deze shortlist behoren tot de drie benoemde deelprojecten. Wel is er onderling schuiven nodig ten opzichte van de eerdere aanvraag. Hierover vindt overleg plaats met de provincie.

Voor de quickwingelden van 0.81 mln is gesteld dat die dit jaar besteed moeten worden. Hier ligt derhalve onze prioriteit. De projecten van de shortlist van voorliggend projectplan worden hier dan ook uit gefinancierd. De projecten uit de shortlist zijn totaal geraamd op 1.075.000,--. Dit overschrijdt het beschikbare bedrag van 0,81 mln. Aldus kan in overleg met de provincie de meest optimale invulling voor de korte termijn gevonden worden. Vervolgens biedt de 0,75 mln uit de gebiedsovereenkomst N381 middelen voor verdere financiering van de ambities uit het Masterplan.

7. Aanpak, planning en organisatie

De benoemde projecten zijn deels obstakelvrij. Voor enkele is ook reeds het Voorlopig Ontwerp en Definitief Ontwerp al gereed. Wel zijn enkele vergunningen nodig. Deze kunnen na instemming van provincie en raad - of vooruitlopend daarop - aangevraagd worden.

De planning kan variëren per onderdeel, maar is globaal als volgt:

- juni: akkoord raad en akkoord provincie
- juni/juli/aug: vo/do, vergunningen / info-avonden
- aug/sept: aanbesteden (in deelprojecten)
- okt/nov/dec: uitvoering

Ambtelijk opdrachtgever is Marianne de Wilde, afdelingshoofd Ruimte. De projectorganisatie wordt opgezet met een projectgroep en een stuurgroep. Waar nodig wordt expertise en mankracht van buiten het gemeentehuis ingehuurd.